

Viktorija Urbonaitė

Čia tinklalaidė „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“ ir šiandien kalbėsime tema „Mokyklų iššūkiai ir kultūrinis ugdymas. Kodėl ilgalaikės veiklos veikia?“ Prie mikrofono Viktorija Urbonaitė, o prie kitų trijų mikrofonų yra Renata Miškinienė, Anykščių Jono Biliūno gimnazijos medijų meno mokytoja-metodininkė ir gimnazijos bibliotekininkė, ir kino klubo vadovė jau trylika metų. Laba diena.

Renata Miškinienė

Laba diena.

Viktorija Urbonaitė

Prie kito mikrofono – Gintė Žulytė, kino ir medijų edukatorė, VŠĮ „Meno avilys“ atstovė. Sveiki, Ginte.

Gintė Žulytė

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Na ir prie trečiojo mikrofono – Eglė Paulauskienė, TŪM kultūrinio ugdymo ekspertė. Sveiki, Egle.

Eglė Paulauskienė

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Ir šiandien pradėkim pokalbį apie, na... Tiesiog, žinot, pažvelgdami į tą „Tūkstantmečio mokyklų“ programą visą. Ar tai yra ilgalaikė galimybė tą kultūrinį ugdymą atnešti į mokyklas kažkaip kitaip negu kad tai buvo anksčiau?

Eglė Paulauskienė

Manau, kad taip, tai yra galimybė patirti naujas patirtis, naujas patirtis atnešti į mokyklą. Vienur, galbūt, mokyklose tai jau yra daroma, bet galima eiti giliau, daugiau. Kitose mokyklose gal tai bus tikrai tokios pirmosios patirtys, kurios gali sudominti ir galima vėliau tęsti ir tęsti, ir tęsti. Tai vienareikšmiškai manau, kad tai yra galimybė.

Viktorija Urbonaitė

Ar matot, Egle, kokius nors pokyčius, jau realius, kurie atsitiko mokyklose, savivaldybėse?

Eglė Paulauskienė

Taip, nes pati programa taip yra susidėliojusi, kad mes turime du srautus. Tai yra pirmas ir antras srautas. Tai antras srautas, tai yra tos savivaldybės, kurios dar tik pradeda veiklas. O antras srautas, be abejo, jau yra įsibėgėjęs. Tai įsibėgėjusios yra ir veiklos, ir kultūrinio ugdymo veiklos. Tai yra jau tokių pirmųjų patirčių, bet, vėlgi, kadangi mes šiandien kalbame apie tas ilgalaikes veiklas, tai tos veiklos prasidėjo ir jos dar tęsiasi toliau. Apie rezultatus tikrai jau kalbame. Kalbame su

savivaldybėmis ir tikrai turime tokią lūkestį ateityje netgi galbūt ir apsilankyti savivaldybėse, padiskutuoti apie tas veiklas, gal kai kurias ir pastebėti.

Viktorija Urbonaitė

O kodėl yra svarbus tas ilgalaikiškumas?

Eglė Paulauskienė

Todėl, kad jeigu žiūrėti iš pačios programos perspektyvos, tai yra mokymo ir mokymosi pažangos skatinimas, ir kiekviena savivaldybė, nesvarbu, kurią mes sritį imtume, jie išsikelia savo iššūkius, problemas, kurias nori spręsti, ir tam, kad tą pokytį tu matytum, tų problemų sprendimo pokytį, reikia nuoseklumo ir gylio, o tam reikia laiko. Tai per tas ilgalaikes veiklas iš tikrųjų ir galima to pokyčio siekti.

Viktorija Urbonaitė

Egle, aš vis tiek noriu jus provokuot ir klaust, sakykit, ar buvo sudėtinga įtikint mokytojus, kad reikia to ilgalaikio kultūrinio ugdymo ir kad tai yra naudinga, prasminga?

Eglė Paulauskienė

Rengiant pažangos planus, tai iš tikrųjų tų diskusijų buvo, nes visi mes turbūt šiek tiek bijome ir vengiame naujų dalykų, jeigu jie mums yra nauji. Tai rengiant kartu pažangos planus, svarbu atkreipti dėmesį, kad iš kultūrinio ugdymo perspektyvos aš dirbu ne viena, o su dviem kolegėm ir kartu su mokyklomis ir savivaldybių atstovais. Mes, be abejo, diskutavome – kodėl to reikia, ar reikia, o kaip tai gali įtakoti akademinį mokinių pasiekimus, nes tai yra ganėtinai aktualu švietime. Ne tik tai mokinių įsitraukimas, motyvacija, bet o kokia ta apčiuopiama truputį nauda – ar tai pagerins matematikos rezultatus, ar taip pagerins lietuvių kalbos ir literatūros? Tai diskusijų tikrai buvo daug ir viena iš to mūsų darbo krypčių buvo ne tik pasiūlyti idėjas, galbūt kartais ir veiklas, bet tai yra, dirbant su bendruomene, ir tam tikrų nuostatų kaita. Kaip įtikinti, ar ne? Ir kai tu įtikini, įkalbini, tada gali eiti toliau: „Žiūrėkit, mes tokias veiklas galime pritaikyti, tokias veiklas išbandyti.“ Ir kai tu tą raktą randi, ar tai būtų į mokyklą, ar tai būtų į konkretaus mokytojo širdį, tada jau atsiveria platesnis laukas veikimui.

Viktorija Urbonaitė

Tai, vadinasi, jūs dar ir tokiais motivatoriais dirbat.

Eglė Paulauskienė

Taip, tikrai taip, ir dabar, kai veiklos jau vienur yra įsibėgėję, kitur jos dar tikrai prasideda, tai yra nuolatinis bendravimas ir nuolatinis bendradarbiavimas. Vienus reikia paskatinti, kitus labiau pamotyvuoti, trečius reikia palaikyti. Tai yra natūrali darbo dalis.

Viktorija Urbonaitė

Tai mes iš karto šokim ir už rankos griebkim Renatą Miškinienę, kuri atvažiavo iš Anykščių. Ir, Renata, žinau, kad jūs savo kraitelėje atsivežat gerą patirtį. Tai ką jūs ten darot toje Jono Biliūno gimnazijoje, kad, na, visa Lietuva apie tai kalba?

Renata Miškinienė

Gal čia labai skambiai pasakyta, kad visa Lietuva kalba.

Viktorija Urbonaitė

Dabar jau tikrai kalbės.

Renata Miškinienė

Iš tikrųjų, vadovauju Jono Biliūno gimnazijos kino klubui jau trylika metų, ir trylika metų labai intensyviai dirbam su kino edukacija, ir šitoj srity mūsų pasirinkti projektai ir vykdomi projektai, jie turi tą ilgalaikio projekto statusą.

Viktorija Urbonaitė

Ką reiškia tas ilgalaikis projektas ir kaip jis realybėje atrodo?

Renata Miškinienė

Jis prasideda rugsėjo mėnesį, o baigiasi birželį – tiek, kiek trunka mokslo metai.

Viktorija Urbonaitė

Ir ką jūs darot?

Renata Miškinienė

Tai yra ilga kelionė ir ilga patirtis, pirmiausiai, tai besigilinant į temą.

Viktorija Urbonaitė

O kokios temos būna?

Renata Miškinienė

O temos labai labai įvairios ir kas labai įdomu, kad tai yra temos, kurios formaliajame švietime, visuose dalykuose, kokius tenka mokiniui mokykloje patirti, nebūna paliestos.

Viktorija Urbonaitė

Duokit pavyzdį.

Renata Miškinienė

Tai pirmiausiai jaunimas susiduria su temomis, kurios jiems yra labai aktualios. Nu, tarkim, viena iš tokių temų yra pojūčiai, pojūčiai kine. Ir patyrinėti pojūčius per jauno žmogaus prizmę, ir skirti tam devynis mėnesius, ir nukeliauti iki grupės vaidybinio filmo sukūrimo ir jo pristatymo didžiulei tarptautinei auditorijai turi būt ilgas laiko tarpas ir labai didelė patirtis.

Viktorija Urbonaitė

Kiek tų moksleivių dalyvauja šitam projekte?

Renata Miškinienė

Kaip kurie metai, nes kiekvienais metais projekte dalyvauti ateina vis nauja grupė ir ta nauja grupė, kai kurie iš jų neturi jokių kino kūrimo patirčių, kai kurie jau truputį būna žaidę kiną, kaip aš vadinu, ir tai būna 14-16 žmonių, kurie visiškai savarankiškai pasirenka tokį kelią ir nusprendžia juo eiti visus mokslo metus.

Viktorija Urbonaitė

Bet, Renata, jūs sakote – kai kurie yra žaidę tą kiną. Tai žaidę, tai kaip? TikTokus filmavę?

Renata Miškinienė

Ne ne ne. Mūsų gimnazijoje yra kino būrelis. Devintose, dešimtosiose klasėse jau jie truputį ateina ir edukuojasi kinu. Žiūrim kiną, analizuojam kiną, kuriam tam tikro formato, tam tikros formos tam tikrą video medžiagą. Galbūt net ir filmus nagrinėjame, o tada atkeliauja ilgalaikis būtent kino edukacijos projektas.

Viktorija Urbonaitė

O, sakykit, o nėra tokių skeptikų, kurie jums sako taip, kaip iš pradžių su Egle šnekėjom, kad – „o kaip čia padės, pavyzdžiui, matematikai“?

Renata Miškinienė

Puikus klausimas, tobulas klausimas, sakyčiau. Be abejo, kad yra.

Viktorija Urbonaitė

Ir ką jis jums sako?

Renata Miškinienė

Ir tai yra labai nuostabus klausimas. Tam, kad iš matematikos per egzaminą gauti šimtą, tai turbūt reikia gerokai ir ilgai padirbėti, ir dirbėti reikia turbūt nuosekliai.

Viktorija Urbonaitė

Taip.

Renata Miškinienė

Su kinu yra tas pats. Pradedam nuo minimalių žinių apie kiną. Gilinamės į temą, analizuojam, labai daug diskusijų ateiti iki bendro komandinio grupės sprendimo, priimti štai tokį filmo scenarijų. Per tam tikras situacijas, per tam tikrus personažus, charakterius, lokacijas ir įvairius kitus kino kalbos elementus sukurti istoriją, kuri jausmiškai jaudintų pirmiausiai tai tą pačią kuriančiųjų auditoriją, o tada ir kitus jaunas žmones, vis dėlto labai labai ilgas kelias ir jie puikiai supranta, kad reikia labai nuosekliai ir po truputį keliauti, kad pasiekti tą kino rezultatą tokį, koks jis jiems patiems būtų nepaprastai svarbus.

Viktorija Urbonaitė

Ar tai reiškia, kad su jaunimu jūs ne tik kad žiūrit filmus, analizuojat juos, diskutuojat, bet yra ir rašomas scenarijus, ir kažkas vaidina, kažkas režisuoja, kažkas filmuoja?

Renata Miškinienė

Taip, o kaip kinas pasidaro? Tikrai taip. Viskas nuo mažų eskizų, nuo pokalbių, nuo ištraukų žiūrėjimo, nuo analizavimo, ieškojimo kažkokių tai pasaulėvaizdžių, situacijų, kuriose jie patys gyvena. Ar tai atliepia jų pasaulį, ar tai yra apie jų išgyvenamus jausmus ir patirtis? Ir visa tai sugula į scenarijų. Tada ieškoma vizualinis sprendimas, garso sprendimai ypatingai svarbūs, nepaprastai. Tada ilgas filmavimo procesas, įdomus ir kupinas patirčių, ir nuotykių, montavimo procesas ir po truputį atsiranda filmas.

Viktorija Urbonaitė

Bet tada man natūraliai kyla klausimas – o tai kaip mokytojai? Negi jie šitai girdėdami nesupavydi ir nereikalauja, kad jiems būtų sukurtos tokios pačios sąlygos statyt filmus?

Renata Miškinienė

Mūsų gimnazijoje kino edukacijos patirčių ilgalaikiai dalykai atvėrė naujas galimybes. Jei seniau mes turėdavome tik būrelį, užtat ir vadinu, žaisdavome kiną įvairiu laiku – po pamokų, kažkada tai tenais, savaitgaliais, kada mums širdis dainuodavo būti su kinu. Tiesiog mokykla pamatė, kad mokinių susidomėjimas ir ta pridėtinė vertė tiesiog išauga. Taip atsirado kino pamokos. Ir vienuoliktose, dvyliktose klasėse iš pasirenkamųjų menų dalykų mes turime kino pamokas, ir štai mes turime fiksuotą laiką, kada mes labai nuosekliai dirbame su tuo, gilinamės į personažus, į charakterius, į situacijas, į įvairius dalykus, iš ko susideda kinas ir nukeliamume iki kūrybinio proceso.

Viktorija Urbonaitė

Fantastika. Ginte, aš, kaip pristačiau jus, jūs irgi esat kino ir medijų edukatorė ir, vadinasi, irgi viena koja jau kine, ir jūs penkiolika metų dirbat su kino edukacijom ir medijų edukacijom. Ką jūs ten kuriat?

Gintė Žulytė

Taip, aš dabar galvoju gal net daugiau negu penkiolika, gal ir apsiskaičiavau.

Viktorija Urbonaitė

Čia tas klausimas – ar padeda matematikai?

Gintė Žulytė

Tai va, aš, ko gero, nebūsiu tas gerasis pavyzdys. Iš tikrųjų tai gal pradėsiu taip nuo ištakų ir truputį tada suteiksiu gal kontekstą apie ką mes čia šnekam. Renata mini ilgalaikį tarptautinį projektą, tai iš tikrųjų pradžių pradžia prasidėjo kai aš ir mano, žodžiu, to meto bičiuliai, draugai buvom studentai ir patys studijavom, ir lankėm paskaitas pas Gražiną Arlauskaitę, šviesaus atminimo Saulių Macaitį, ir mums tiesiog prasivėrė akys. Mes supratome, kad kažkas čia yra apie tą kultūrinį ugdymą, būtent apie tą kultūros edukaciją. Mes įsteigėme savo įstaigą – „Meno avilį“ ir pradėjome tokią kelionę jau 2006 berods metais mes išvykome rengti pirmųjų kino edukacijos seminarų. Tada labai džiaugėmės, kad irgi tikrai prisijungė tokie garbūs žmonės prie mūsų. Ir vienam seminare aš sutikau Renatą, tai iš

tikrųjų beveik jau ta mūsų bendrystė draugystė trunka 20 metų, tikrai ilgalaikė. Ir mes su Renata, vis ją kažkaip pakviesdavom vis rengdami tam tikrus kino projektus ar net kitas veiklas edukacines. Mes pakviesdavom Renatą kartu su mokykla, su jos kino klubu prisijungti ir galiausiai taip įvyko, kad pavyko prisijungti prie tokio tikrai nuostabaus, labai ilgalaikio projekto „Kinas – šimtas metų jaunystės“, kurį inicijavo Prancūzų sinemateka. Ir tos ištakos to projekto siekia 1995-uosius metus. Tai kitais metais tas projektas švęs savo trisdešimtmetį. Ir iš tikrųjų, kai atvykau susipažinti su to projekto organizatoriais, supratau, kad iš tikrųjų Lietuvoje, jeigu mes jį norim pradėti vykdyti, reikia ieškoti žmogaus, tai yra mokytojo, nes projektas būtent skirtas mokykloms, kuriose visus mokslo metus dirba kino režisierius arba režisierė ir kuria, žodžiu, kartu su mokiniais filmą. Mokiniai, aišku, yra autoriai, režisierius, režisierė – asistentai tikrai. Ir kiekvienais metais yra, žodžiu, pasiūloma visoms tame projekte dalyvaujančioms mokykloms iš kone 10-15 šalių, iš viso pasaulio galima sakyti, ne tik Europos, pasiūloma ta pati tema. Pavyzdžiui, šiomet mes jau gavome naują temą. Tai bus individas, grupė ir visuomenė. Ir mes šitą temą dabar su nauja Renatos komanda, su mokiniais, tyrinėjim iš įvairiausių perspektyvų. Tai, pirmiausia, šita tema, man atrodo, iškart atskleidžia, mums iškart ausys, žodžiu, stačios ir mes iškart galvojam – istorija, pilietiškumo ugdymas, galbūt geografija, etika ir galima tą sąrašą tęsti, lietuvių kalba ir literatūra, nes kino kūrybinis procesas reikalauja tikrai pasižiūrėti į reiškinį iš įvairių perspektyvų. Kol mokiniai atranda tai, ką jie nori sukurti, reikia nueiti tikrai ilgą kelią. Tai mes pradėdam kelionę ir, žodžiu, keliausim, kaip Renata minėjo, iki birželio ir tada jau tą sukurtą filmą rodysim. Vėl keliausim į Paryžių ir mokiniai pristatys jį tarptautinei auditorijai. Tai, aišku, irgi yra sudedamoji ta patirties dalis ir tai yra, be abejo, kultūrinio ugdymo dalis, kad tu iš tikrųjų apimi visas tas tris sudedamąsias dalis. Tai yra kūrybinis procesas, be abejo, kritinis mąstymas ir pats tas kultūrinis lygmuo ar kultūrinis sąmoningumas. Ir aš dar sakyčiau, šiuo atveju, dar tarpkultūrinė komunikacija, nes tu pristatai tarptautinei auditorijai. Tu bendrauji. Tu išgirsti klausimą, tu turi atsakyti ir tu atstovauji savo šalį.

Viktorija Urbonaitė

O sakykit, šitas projektas, na, čia jis skamba fantastiškai. Aš nežinau kaip Eglė, bet aš tai jau norėčiau į mokyklą ir norėčiau pas jus tų pamokų. Bet kaip jūs atėjot iki šitos akimirkos? Ar čia yra mokyklos iniciatyva, ar jūs pačios kažkaip supratote, kad reikia siūlyti? Žodžiu, iš kurios pusės kryptis atsirado, noras?

Gintė Žulytė

Noras sudalyvauti? Aš tiesiog... Na, kelerius jau metus prieš šitą projektą gan aktyviai dalyvaujant kino edukacijos bendruomenėje, tarptautinėj, europinėj ir tiesiog gavom kvietimą prisijungti. Ir tada jau kai gavom kvietimą ieškojom mokyklos, kuri gali dirbti. Ir čia aš iš karto tiesiog galiu sakyti, kad kai gauni tokius kvietimus, tu pirmiausia galvoji ne apie mokyklą ir ne apie mokyklos pavadinimą, ir iš tikrųjų ne apie tai iš kurio jinao regiono. Tu pirmiausia galvoji apie asmenybę, su kuria tu žinai, kad žmogus pajaus, nes tai yra labai vis tiek subtilus projektas. Tai yra labai subtilūs kūriniai ir kai mokytojas pajaučia, kai mokytojas supranta, kai mokytojas panyra į tą atmosferą, į tą situaciją, į tą visą procesą kūrybinį, aš esu patyrusi jau ne kartą. Mokinius galima sudominti tikrai beveik bet kuo, sudėtingiausiom temom, giliausiam temom. Tai iš tikrųjų dovana čia vat sutikti tokius žmones, sutikti tokius mokytojus ir tokia vat bendryste gyventi. Ir, manau, kad mokiniai irgi yra tikrai apdovanoti tuo.

Renata Miškinienė

Tai, ką kalbėjo Gintė, „Meno avilio“ kino edukacijos, turbūt, žmogus, kuris Lietuvoj, aš nežinau ar yra dar toksai išmanantis taip tą kino edukaciją ir galintis taip vesti, išties. Aš nežinau kaip tai pavadinti, kokia Dievo dovana, kad mūsų keliai susikirto kažkada, tais laikais, 2006 metais projekte „Kinas mano mokykloje“, turbūt pats pirmasis projektas, kuris kvietė mokytojus atsiliepti ir pagalvoti ar mokykloje tokia ugdymo kryptis įmanoma išvis. Aš esu bibliotekininkė ir mano santykis su kinu yra neprofesionalus, bet jis ateina iš mano pačios gyvenimo patirčių ir supratimo, kad kinas yra ta medija, kuri gali labai daug atliepti, nepaprastai daug atliepti ir kalbėti apie tai, kas jaunam žmogui yra labai aktualu ir ko bendrosios ugdymo programos ir dalykai tiesiog nepaliečia tų temų. Ir štai mes turim kiną, turim tarptautinį projektą su didžiulėmis galimybėmis kalbėti, įkontekstinti. Aš sakyčiau taip, nes įvairios šalys, kurios dalyvauja šitame projekte, jos kalba toje temoje iš savo šalies konteksto. Mes nešamės savo šalies mentalitetą, požiūrį, gamtos grožį be kurio mes negalim kitaip, mes jaučiam pasaulį taip, per mūsų santykį su gamta, per ryšį vienas su kitu ir tai labai akivaizdu. Jau mano šeši projektai jau įgyvendinti ir paliestos šešios labai stiprios temos, ir visose jose tas santykis su aplinka, su gamta, su jausmu, kurį išgyvena tas jaunas žmogus, labai ryškiai atsispindi.

Viktorija Urbonaitė

O galit paminėti vieną kitą pavyzdį, kokie tie projektai buvo tie įgyvendinti?

Renata Miškinienė

Jūs norėtumėte temų?

Viktorija Urbonaitė

Aha.

Renata Miškinienė

Temų. Vienas iš tokių pirmųjų projektų, kada nėrėme į projektą apskritai nesuvokdami galbūt to projekto nuostatų arba koks mūsų tas požiūris į kiną, per ką mes galėtume kalbėti. Mums labai labai greitai atvėrė akis, nes pati tema jau buvo mums labai artima – klimatas kine, orai. Ir štai jauni žmonės labai greitai pajuto, kad kalbėti apie savo jausmus ir išgyvenimus, kas yra nepaprastai svarbu 16-18 metų jaunam žmogui, rasti vizualinę formą, į-kažkaip tai-kontekstinti tuos jausmus ir padėti suprasti sociumui, kad jie yra labai svarbūs, kad jų negalima nustumti į šoną ir palikti neatsakytus klausimus. Tai ta tema, orai, tokiems svarbiems dalykam mums nepaprastai padėjo.

Viktorija Urbonaitė

Egle, turbūt jūs norėtumėte atliepti į šitai, ką dabar girdėjot, iš TŪMo perspektyvos?

Eglė Paulauskienė

Taip, bet dar norėčiau pasidalinti tokia mintim. Jūs kalbėjote apie jaunimą, kiną ir klimatą, ir man tiesiog atėjo tokia mintis, kad iš tikrųjų tai yra puiki galimybė, kaip čia sakyti, truputį ir įsižeminti ta prasme, kad jaunimas per tam tikras formas, išraiškos formas, jie išgyvena dabartį, jie patiria, jie ją reflektuoja ir tuo pačiu, kaip čia sakyti, jie tapatina save su tuo ir per tą tokį mokymosi ir mokymo procesą mes kalbame su jais jau ir apie ateitį. Tai reiškia, kad auga asmenybė, vystosi asmenybė, kuri apie tą vat klimatą, kaip jūs kalbate, arba orus kalbės vėliau. Jau jie bus tie, kurie priims sprendimus,

ir šiaudien mes jiems padedam rasti save toje ir mažoje bendruomenėje, ir globalioje, ir vėliau tai bus tie sprendimų priėmėjai. O grįžtant iš programos perspektyvos, klausant abiejų pašnekovų, tai kyla tokios kelios mintys. Tai yra būtent kelios disciplinos ir sritys per bendradarbiavimą ir partnerystę. Tai mes čia turime kino discipliną, bet kartu su ja ateina ir profesionalai, kurie atneša savo žinias ir patirtį, yra mokykla ir mokyklos bendruomenė, kuri tas patirtis priima, ir jie kartu vat kuria tam tikrus ir procesus, ir netgi galimai einame į tam tikrą galutinį rezultatą. Ir čia tas toks vienas žodis, ar ne žodis tiksliau, gal teiginys – švietimo ir kultūros sričių dermė, sintezė, siekiant būtent kažkokio vieno bendro tikslo. Tai vat „Tūkstantmečio mokyklų“ programoj yra svarbi ir ilgalaikiškumas, ir tvarumas, ir būtent ta partnerystė, įtraukiant būtent kultūros srities atstovus į mokymo ir mokymosi procesą, nes čia galime į dvi puses pasižiūrėti. Mes dabar kalbėjome apie mokinius, jaunimą, bet tuo pačiu dalyvauja ir mokytojai, ar ne? Ir taip galima keisti ne tik, kaip jūs kalbėjote, temas arba ugdymo kažkaip įtakoti turinį, bet pirmiausia tai yra prieiga ir būdas. Tai keičiasi tie būdai, kurie atrandami yra ne tik mokinių, bet ir pačių mokytojų. Tai manau, kad tai yra labai svarbu.

Viktorija Urbonaitė

Jūs klausotės tinklalaidės „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“ ir šiaudien nagrinėjame temą „Mokyklų iššūkiai ir kultūrinis ugdymas. Kodėl ilgalaikės veiklos veikia?“ ir tiesiog tiesiu ranką su klausimu į Gintę, ir norėčiau prijungti šitą, kad ne tik mokiniai čia dalyvauja, bet ir mokytojai, ir tą mintį norėčiau, kad dar pavystytumėt iš savo perspektyvos, kad ką tai reiškia, įtraukti mokytojus, ir kaip jie į tai reaguoja? Ar jie geranoriškai, ar kaip tik sako – o čia dar papildomų darbų užkrovė?

Gintė Žulytė

Taip, iš tikrųjų, galvoju, kaip čia diplomatiškai atsakyti.

Viktorija Urbonaitė

Sakykit sąžiningai.

Gintė Žulytė

Vėlgi, priklausu nuo asmenybės. Jei mokytojui projektas yra įdomus, jei tema įdomi, jis ar ji įsitrauks tikrai ir darys viską, kad ir kolegos susidomėtų. Bet kartais tikrai būna, tu gali siūlyti įdomiausias temas, pačius geriausias, turinčius pedagoginės patirties kultūros kūrėjus-praktikus ir neprisibelsi. Kartais, aišku, nesinori visiškai sakyti, kad tai yra, na, mokytojų nenoras. Kartais tiesiog mokytojai neturi laiko, nes labai priklausu ir nuo administracijos požiūrio. Žodžiu, viena mokykla suteikia galimybes, suteikia erdvę tą projektą vystyti, skatina mokytojų bendradarbiavimą, nes suvokia, kad kultūrinis ugdymas tikrai atveria puikią erdvę integruoti įvairias temas, integruoti dalykus. Kiti administracijoje, tuo tarpu, linkę galbūt labiau kreipti dėmesį į reitingus mokyklos ir gal tada, na, ne tiek svarbu, jų manymu, yra kultūrinis ugdymas. Bet, man atrodo, kad jeigu iš tikrųjų yra paruošta mokytojų komanda dirbti kartu ir ateina kultūros partneris su kokybiška veikla, su kokybišku projektu, tada mes išnaudojam tikrai pilnai tą projekto kultūrinį potencialą ir tiesiog, aš sakyčiau, mokiniai ne tik įgauna žinių per tą visą procesą, bet didžiausias poveikis, mes esam net tokį tyrimą darę šiek tiek, didžiausias poveikis iš tikrųjų vyksta per mokinių bendrąsias kompetencijas ir specialiąsias kompetencijas. Ir tada jie įgiję tų kompetencijų, jie jau kitaip mokosi. Jie kitaip dalyvauja mokymosi, ugdymo procese ir tai yra, man atrodo, labai svarbu. Tik mes apie tai dar nedaug kalbame. Dar, man atrodo, trūksta tyrimų, iš tikrųjų, kad pagrįstų kokią naudą teikia šitie projektai.

Aš trumpą pavyzdį, jeigu galiu, tarkim, vienas šeštos klasės mokinys sudalyvavo, beje, net ne ilgalaikiame projekte, bet keturių dienų dirbtuvėse. Filmų kūrimų tada buvo. Ir jis sako, tai buvo dokumentinis kinas, mes visada projektuose skatiname tokį ryšį su aplinka ir jis, žodžiu, tų dirbtuvių metu filmavo upeliuką ir po dirbtuvių jis sako: „Aš iš tikrųjų niekada eidamas į mokyklą nepastebėdavau šito upeliuko. Dabar aš jį matau. Aš matau kaip šviesa atsispindi.“ Tai ką tai reiškia? Tu mezgi, išmoksti megzti ryšį su savo aplinka ir išmoksti pastebėti. Tai pasakykit kokiam ugdymo dalyke nėra svarbus pastabumas, gebėjimas sutelkti dėmesį ir kaip mes galime jo mokytis? Čia net nereikia *mindfulness*. Čia iš tikrųjų tas vyksta kūrybinio proceso metu ir lygiai taip pat fotografijos dirbtuves, kadangi ne tik su kinu dirbame, darėm. Tai vėlgi citata, viena mergina sako „aš supratau, kurdamą portretus...“, nes jie kūrė mokiniai vieni kitų portretus, „...supratau, kad grožio samprata yra labai plati. Aš supratau, kad aš žmonėms galiu atrodyti visokia ir kad grožis tai nėra siaura, kažkokia standartinė sąvoka.“ Tai žmogus tiesiog pradeda geriau jaustis, jisai, na... Ir čia aš galiu vardinti ir vardinti apie tą, kad, pavyzdžiui, gebėjimas reikšti mintis, gebėjimas įsiklausyti į savo vidines mintis, ir taip buvo suformuluota, tai yra be galo svarbūs gebėjimai, na, iš tikrųjų visiems dalykams.

Viktorija Urbonaitė

Renata, o jūs turbūt irgi savo rankovėj slepiat visokių tokių istorijų?

Renata Miškinienė

Išties, jų labai daug.

Viktorija Urbonaitė

Vieną kitą, jeigu galite?

Renata Miškinienė

Jeigu galėčiau pasakot, tai čia tikrai būtų ilgai, bet labai svarbūs momentai – kai jaunimas pajaučia, kad jų pasirinkta tema ir forma juos labai pačius jaudina ir kad jie, pirmiausiai, tai kuria kaip grupė. Tai kino kūrimas truputį nustumia tą tokį asmeninį ego, kas jaunam žmogui labai labai dabar būdinga, tas individualus požiūris. O čia staiga reikia sutarti, sutarti kartu ir prisiimti atsakomybes už tai, už ką tu esi tame procese atsakingas, nes jeigu tu labai neatidžiai pažiūrėsi tas bendras produktas nukentės, ir jie tą labai labai stipriai pajaučia. Ir vat tas atsakomybės prisiėmimas dėl bendro filmo juos padaro pirmiausiai tai komanda ir tokia komanda, kuri gali atvažiuoti prie ežero trečią valandą nakties tam, kad nufilmuoti vieną sceną. Tai nieko tokio jeigu taip būtų vieną kartą, bet po to, kai parsiveža medžiagą ir peržiūri, ir jie sako „ne ne ne, nuotaika buvo ne ta, truputį per daug, per mažai šviesos, mes kitą rytą vėl važiuosim“. Ir jie važiuoja, ir važiuoja tiek kartų, kiek pasižiūrėję kadrus jie gauna tokį rezultatą, kokio jie tikėjosi.

Eglė Paulauskienė

Ar galėčiau paklausti? Va dabar jūs pasakojat apie tuos naktinius filmavimus ir aš noriu jūsų pasiteirauti – o kaip reaguoja, ar apskritai reaguoja, jaunimo, vyresnių mokinių, kaip suprantu, su kuriais jūs dirbate, tėvai? Ar sulaukiate bent jau per mokinius kažkokių reakcijų? Nes tėvai yra labai svarbi mokyklos bendruomenės dalis ir jiems labai rūpi, ir jie domisi – tai kur čia nuvažiuavo?

Viktorija Urbonaitė

Trečią nakties.

Eglė Paulauskienė

Kur čia trečią nakties, tai ko jie čia išmoko? Tiesiog aš čia gal...

Viktorija Urbonaitė

O ryte atsikelt tai sunku.

Eglė Paulauskienė

Taip.

Viktorija Urbonaitė

Mes čia kaip tokios piktos mamos.

Eglė Paulauskienė

Tai man labai labai įdomi būtų jūsų patirtis, ar yra grįžtamasis ryšys, ne tik iš vaikų, bet ir iš tėvų?

Renata Miškinienė

Yra. Visiškai yra. Todėl, kad buvo laikas, kai aš labai intensyviai dirbdavau kviesdama moksleivius į kino klubą, pasakodavau kas tai yra, ką mes galime patirti, dabar man to daryti nereikia. Todėl, kad patirtis yra tokia. Mes visą laiką surengiame Anykščių miesto šventės metu didžiulį kino vakarą Kultūros centro salėj ir ta salė būna sausakimša ir pačių jaunų žmonių, bet ir tėvelių, ir kaimynų, ir vadybininkų kultūros, ir šiaip visuomenės atstovų. Ateina žiūrėti mokinių kino labai įvairių profesijų žmonės, kurie tiesiog sakė – „mes jau tapom jūsų kino klubo fanais, mes žinome, kad jūs atnešit labai įdomius projektus, labai įdomų požiūrį.“ Ir kas man labai svarbi mintis yra tai, kad pagaliau jaunimas, kaip kūrėjai, yra pripažįstami suaugusių žmonių.

Viktorija Urbonaitė

Aš vis tiek dar galvoju kitą dar vieną tokį kampą, ir čia turbūt taikyčiau į Gintę labiau. Neatrodo toks stereotipas, kad vat čia viskas tai įmanoma kokiam nors Vilniuj ar ten Kaune? Na, turiu omenyje didmiestyje, kur gali pasikviest ten visokius žinomus kūrėjus ir taip toliau. O štai jau į provinciją arba tolimesnį kažkokį, atokesnį vietovę jau yra sudėtingiau? Ar čia yra jau mitas? Sulaužykit, žodžiu, jį, prašau.

Gintė Žulytė

Mes iš tikrųjų dirbam daug daugiau su regionų mokyklomis nei Vilniaus ar didžiųjų miestų, bet aš net sakyčiau, apversčiau, kad man atrodo, kad, nes tenka bendradarbiauti ir su Vilniaus, aišku, mokyklomis, bet aš sakyčiau, kad įgyvendinti projektus Vilniaus mokyklose galbūt kartais yra sudėtingiau, todėl, kad pakviesti, pavyzdžiui, mokinius ir juos išvežti, tarkim, trečią nakties ar tiesiog po pamokų jau būtų sudėtinga, nes labai yra daug lankančių įvairius būrelius. Labai užimtumas didelis vilniečių, daug skubėjimo, daug vežiojimo tėvų, pavyzdžiui. Tai, sakyčiau, yra paprasčiau vykdyti tokius projektus netgi regionų mokyklose, o ne didžiųjų miestų.

Viktorija Urbonaitė

O kai jūs pradėdat tokius projektus kokie būna jūsų tikslai sau? Vis tiek išsikeliat kažką?

Gintė Žulytė

Iš tikrųjų kurdami beveik kiekvieną projektą ir prisijungdami prie kito projekto, labai dažnai išsikeliam skirtingus tikslus. Kiekvienas projektas turi savo dizainą, kaip aš vadinu, ir savo tikslus. Jeigu apimti, na, tokį skėtį tarsi virš jų, tai aš sakyčiau, kad mes žiūrim plačiai į kultūrinį ugdymą. Kultūrinis ugdymas tai yra, na, jisai padeda žmogui atrasti vietą pasaulyje, sakyčiau, atrasti vietą istorijoje, istorijos tėkmėje ir, be abejo, ko mums šiandien trūksta, tai kurti tą ryšį su kitais, su savo artima aplinka ir su pačiu savimi. O jau po to mes truputį, ten vienas projektas, pavyzdžiui, buvo garsovaizdžiai, tai mes keliavome į mokyklas ir tyrinėjome garsovaizdžius. Tai yra būtent kaip, kokie garsai sklinda jų artimoj aplinkoj, kokie ypatumai ir bandėme prisiliesti prie garso tiek iš fizikos, tiek iš muzikos perspektyvų, kūrėme įvairiausius garsinius pasakojimus. Tai, pavyzdžiui, šis projektas tikrai turėjo tokį vieną iš tikslų integruoti dalykus, ugdymo dalykus. Sakyčiau, buvo jau ta artimesnė STEAM prieiga, bet vėlgi, kartais ta takoskyra yra labai nedidelė ir priklauso nuo mūsų pačių kūrybingumo, kaip mes gebame veikti tame lauke. Be abejo, kitas labai mūsų svarbus tikslas, tai būtent ir padėti mokiniams įsiklausyti į savo mintis, padėti išgirsti tylą. Projektas apie garsą, bet kartu mes labai daug kalbėjom apie tylą. Tai iš tikrųjų yra tikrai labai ir plačių tikslų, ir tų smulkesnių.

Viktorija Urbonaitė

Jūs gražiai labai užsiminėt apie tą santykį ir su savimi, ir su kitu, ir turbūt klausimas jums visoms trims, bendradarbiavimo galimybės. Ką atneša šitie ilgalaikiai projektai, kokį bendradarbiavimą ir su kuo bendradarbiaujat?

Eglė Paulauskienė

Galėčiau pradėti. Tai ilgalaikės veiklos, ir kultūriniam ugdyme ypatingai, tai yra bendradarbiavimas, pirmiausia, na, mažesnėje grupėje, jeigu mes kalbam apie tą grupę, kur jina veikia, tai yra mokinių grupė, mokinių grupė su mokytoju, pasitikėjimas vienas kitu. Tam, kad tu spręstum galbūt kažkokias problemas, nuo mažų problemų jeigu pradėtumėm, tai tu turi pasitikėti ir savimi, ir kitu, su kuriuo tu veiki. Tai yra tada bendrystė mažoje komandoje, kuri išauga galbūt jau į mokyklos bendruomenę, kaip buvo puikiai paminėta, ir tėvai jau atsiranda, ir iš tėvų atsiranda ir palaikymas. Ir bendrai, jeigu žiūrėti galbūt mažesnio miesto kontekste, tai gali išaugti į bendradarbiavimą ir tarp dviejų sričių kaip kultūros ir švietimo, ir tarpinstitucinį, kur mokykla gali išeiti iš to savo mažesnio projekto apskritai į plačiąją perspektyvą, bendradarbiavimą ar su biblioteka, ar su šalia esančiu muziejumi, ar su kultūros centru ir tai jungia tas bendruomenes ilgesnėje perspektyvoje. Ir vėliau tas bendradarbiavimas gali tęstis ir tęstis, ir tęstis. Jam tiesiog reikia tokio mažo pagrindo, o viskas, manau, prasideda, kaip čia buvo paminėta, nuo kelių žmonių, tada išauga į didesnę grupę su moksleiviais, ir, manau, kad tikrai pritariamėt, kaip jau minėjote, yra miestelio ir šventė, ir pasibuvimai, ir vienas kito palaikymas.

Renata Miškinienė

Aš gal papildysiu dar, kad tai, kas atsiranda toj mažoje grupėje kuriančių filmą, kur iš pradžių tie moksleiviai sueina iš skirtingų klasių, jie vieni kitiems irgi atrodo labai tolimi, bet besigilindami į temą, tyrinėdami, filmo kūrimas – pirmiausiai tyrinėjimo procesas ir labai ilgas procesas, atranda tą ryšį

vienas su kitu, tada atranda ryšį su aplinka, tada pradeda kalbėtis su įvairių dalykų mokytojais. Mokytojai pradeda rodyti irgi susidomėjimą ir interesą. Aha, kokie tie sąlyčio taškai galėtų būti? Pradeda pasiūlyti savo kažkokius dalykus ir tada keliaujame į bendruomenę, ir labai nuostabūs pavyzdžiai, kad daugelyje mūsų įgyvendintų filmų sudalyvauja būtent bendruomenės atstovai, pasiūlydami įvairiausių labai svarbius filmams sprendimus. Tarkim, vienas mūsų filmas turėjo puikias scenas kartodrome ir kartodromo savininkas tiesiog tam, kad jaunimas nusifilmuotų reikiamas scenas, jis tiesiog mums dovanojo begalę važiavimo kartingais tam, kad mes įgytume patirties, įgūdžių ir nusifilmuotume filmą taip, kaip mums reikia. Tai ta miestelio bendruomenė, jinai tiesiog tapo mūsų kuriamų filmų dalimi ir žmonės džiaugiasi, ir kaip man gražiai sakė – „mes laukiame kada jūs pas mus ateisit“.

Viktorija Urbonaitė

Ginte, bet sakykit, ar nebūna iššūkių? Čia dabar mes taip romantiškai ir pozityviai viską jau pasukom ta kryptim ir šypsenos nuo veidų nedingsta, bet įneškim dar ir druskos.

Gintė Žulytė

Va dar kažkaip galvoju apie tuos pozityvius aspektus, o apie iššūkius, žinoma, kad būna. Tik tikriausiai kuo daugiau sukaupi patirties, tuo kažkaip esi geriau pasirengus, pasirengęs į tuos iššūkius atsakyti. Ko gero, vienas didžiausių iššūkių tai yra mūsų pačių nuostata į kultūros edukaciją, kultūrinį ugdymą, kas tai yra, nes jei mes apsiribosim ir toliau, kad tai yra tikrai pramoga, ar kultūra tikrai turi atlikti pramoginę funkciją, tai iš tikrųjų kultūrinio ugdymo potencialo tikrai neišnaudosime. Tai bus toks vienkartinis pasimėgavimas, galbūt pasilinksminimas. Kitas labai svarbus aspektas tai irgi kiek mes, kaip mokytojai, kaip edukatoriai, kaip galų gale tie patys kuriantys praktikai, menininkai, kiek mes žiūrime ir vertiname mokinių darbų, kūrinių kokybę? Nes, žinot, būna kartais tas pasakymas – kaip mokiniam, tai bus gerai. Ne, nebus gerai, nes jeigu tu gerbi mokinį kaip jauną žmogų, tu sukuri sąlygas jam iš tikrųjų save išreikšti, išpildyti ir sukurti ką jis tuo metu geba geriausiai. Tai, man atrodo, su nuostatom mes tikrai turim dirbti ir, man atrodo, čia jau Eglė minėjo, aš tikrai įsivaizduoju, kad atliekat labai svarbų darbą. Ir tada, aišku, jau yra laikas. Kiek administracija skiria mokytojams laiko, kiek yra skatinami dirbti mokytojai kaip bendruomenė, kaip kolektyvas, kiek skatinama tų pačių pamokų, temų integracija ir, žinoma, gal reiktų nepamiršti ir bendruomenės. Kiek bendruomenė ar kultūros įstaigos atsiveria tom pačiom mokyklom, nes, pavyzdžiui, mes tikrai turim pavyzdžių labai puikių, kur dažnai labai eksponuoja mokinių darbus, kūrinius, pavyzdžiui, galerijose, ar vyksta pristatymai jų kūrinių irgi kultūros centruose, kad padėti mokyklai neužsidaryti, kad iš tikrųjų mokykla, na, jau pratintų mokinius, kad jie yra didesnio pasaulio dalis, tai tokie plečiam ekosistemą.

Viktorija Urbonaitė

Ir visai pabaigai norėčiau paprašyti jūsų visų trijų rekomendacijų žmonėms, kurie, mokytojams turbūt labiausiai, bendruomenėms, kurie norėtų kažkaip imtis tų ilgalaikių kultūros ugdymo planų ir kažkaip įtraukti tą kultūrą, meną į pamokas, į mokyklas, į edukaciją ir nežino nuo ko pradėt. Tai ką jūs rekomenduotumėte, kiekviena taip iš širdies?

Eglė Paulauskienė

Aš žiūriu į Renatą.

Viktorija Urbonaitė

Spaudimas.

Renata Miškinienė

Gal kalbėsiu iš tos savo patirties, tiesiog, kad ta kultūra jaunam žmogui taptų savastim tai, man atrodo, pirmiausiai, reikia atsigręžti į tą jauną žmogų ir tam mokytojui ar edukatoriui nebandyti primesti, bet dirbti su ta jaunų žmonių grupe, su jų požiūriu į tam tikrą temą ir pabandyti įsigilinti kaip jie mato tą temą, kas jiems yra svarbu ir po truputį su jais keliaujant, jų pasaulėžiūra ir apskritai tos kultūros suvokimas toje temoje vis gilėja, gilėja, gilėja ir atsiranda labai labai gražūs tie įvaizdžiai, formos labai labai gražios, kuriomis jie patys mėgaujasi ir kaip dažnai paskui sako: „nemanėm, kad mes tai galim“. Jie atranda savyje tiek daug galių, kas, man atrodo, įgalinti jauną žmogų tikėti savo vertybiniu pasauliu kaip vertingu, būtinu tiesiog yra labai svarbūs dalykai. Tai tiesiog atsigręžti į jauną žmogų.

Gintė Žulytė

Aš gal kažkaip norėčiau pateikti rekomendaciją mokytojams. Man atrodo, kad siūlyčiau mokytojams pagalvoti, pirmiausia, apie save ir pagalvoti – kokia man galbūt kultūros, meno sritis artimiausia? Gal aš mėgstu šokį, gal muziką, gal tai teatras, o gal kinas ir tada vaikščioti į konferencijas, jeigu tik turit laiko. Internete ieškoti išteklių, siekti su TŪMu, nes tikrai yra organizacijų, kurios siūlo būtent tokius projektus. Tada antras žingsnis – surasti kolegas, juos kažkaip angažuot į šitą veiklą, susitarti su administracija, ir man atrodo, kad tikrai durys atsivers ir, aišku, nebijoti eksperimentuoti.

Eglė Paulauskienė

Pasakėt mano mintį pačią pirmą, tai nuo jos ir pradėsiu, kad, manau, visų pirma, bendrai reikėtų nebijoti improvizuoti, nebijoti proceso kaip dalies mokymo ir mokymosi, nes mes dažnai labai esame susikoncentravę į labai aiškius rezultatus, o kultūrinis ugdymas, jisai praplečia patį procesą. Tu eini per procesą, jį patiri link to rezultato. Tai visų pirma nebijoti to ir išbandyti. O kaip išbandyti? Tai pasidomėti kas vyksta tavo aplinkoje, pasižiūrėti, tikrai yra labai daug iniciatyvų. Ar tai būtų kultūros organizacijos, ar tai pavieniai kūrėjai, galbūt nevyriausybinės organizacijos. Tikrai paskaityti apie tam tikras patirtis ir pradėti po truputį. Juk nebūtina staiga ir iš karto kažką originalaus, po truputį pasižiūrėti. Gal įgyvendinta idėja man labai patiko ir kodėl aš to negalėčiau pakartoti savo mokykloje? Ir tada jau eini tolyn ir tolyn. Pareflektuoti dar labai svarbu pabandžius ir įtraukti moksleivius į tą sprendimų priėmimą, ir išgirsti juos. Tai aš čia taip pradėjau nuo vieno, baigiau kitu.

Viktorija Urbonaitė

Ačiū jums visoms trims. Čia buvo tinklalaidė „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“ ir mes šiandien kalbėjomės „Mokyklų iššūkiai ir kultūrinis ugdymas. Kodėl ilgalaikės veiklos veikia?“ ir prie šitų mikrofonų buvo Renata Miškinienė, Anykščių rajono Biliūno gimnazijos medijų meno mokytoja-metodininkė ir gimnazijos bibliotekininkė, ir kino klubo vadovė. Prie kito mikrofono buvo Gintė Žulytė, kino ir medijų edukatorė, VŠĮ „Meno avilys“ atstovė ir Eglė Paulauskienė, TŪM kultūrinio ugdymo ekspertė. Ir turbūt pačiai pabaigai noriu dar pasakyti ir nuo savęs, kad nebijokit suklyst, ne tik bandyt ir eksperimentuot, bet kartais ir leist sau suklyst, ir sakyt: „ai, nesigavo, bandom iš naujo“. Prie mikrofono buvo Viktorija Urbonaitė ir iki pasimatymo kitais kartais.